

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО СПІЛКУВАННЯ (Вступне слово до читача)

Шановні колеги!

Ви тримаєте в руках перший номер нового оригінального наукового видання – журналу «Філософія спілкування», спеціально присвяченого проблемам такого, здавалось би, кожному добре звичного і в той же час до кінця незбагненого феномену, яким і виступає людське спілкування. Цей журнал підготовлений редакційною колегією на базі кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка, де не тільки здійснюються наукові дослідження складних і цікавих проблем міжособистісного спілкування, а й ведеться відповідна підготовка фахівців. Однак важливість наукової, насамперед філософської проблематики спілкування, пов'язаної з онтологічними, гносеологічними, аксіологічними та іншими його аспектами, вимагає залучення до обговорення цих проблем широкої філософської і педагогічної громадськості всієї України і навіть іноземних фахівців.

Складна і вкрай суперечлива природа людини як істоти одночасно біологічної, соціальної і культуротвірної відповідно визначає і характер її індивідуального і суспільного буття. Задовольняти свої потреби сучасна людина може тільки шляхом участі у спільній з іншими людьми діяльності. Ця обставина зумовлює необхідність у спілкуванні з ними. Крім того, саме спілкування стало однією з важливих життєвих потреб людини. Його ж цілі, зміст і способи здійснення накладають свій відбиток на формування людини, на суспільну свідомість і культуру, на систему життєвих цінностей та ідеалів, на саме її індивідуальне і суспільне буття. Тому феномен людського спілкування незмінно викликає істотний інтерес з боку представників багатьох галузей науки, виступаючи предметом досліджень філософії і психології, педагогіки і соціології, етики і лінгвістики тощо.

Тісний взаємозв'язок і взаємозалежність між способом буття людини і характером її спілкування сьогодні проявляється особливо рельєфно через істотні зміни самого людського буття, насамперед змісту суспільного виробництва у самому широкому його розумінні. Цілком природно, що ці зміни породжують відповідну еволюцію і характер взаємодії людей у процесі їх спільної діяльності.

Нові нюанси у зміст і особливо в характер спілкування вносить сучасний етап розвитку людської цивілізації, який отримав назву постіндустріального, або інформаційного суспільства. Його характерними ознаками стали не тільки нові цілі, зміст і характер суспільного виробництва, а й формування нових життєвих цінностей та ідеалів. Розробка і впровадження високих технологій, істотне поширення засобів телекомунікації змінили життєвий ритм сучасної людини. Її спілкування стає більш динамічним, раціональним і прагматичним. Однак при цьому, разом з його безсумнівними перевагами, люди втрачають те, заради чого вони, власне, і вступають у

комунікацію. Мається на увазі, що ціннісна раціоналізація стилю життя нівелює емоційні аспекти спілкування і неповторну індивідуальність їх прояву.

Адже не секрет, що у телеграфному стилі електронних листів та особливо SMS-повідомлень практично не залишається місця теплоті й сердечності людських відносин, емпатії і доброзичливості, готовності вислухати людину і прийти їй на допомогу. Така ситуація створює ще до кінця нами навіть неусвідомлену загрозу втрати людиною людяності, втрати тієї «рокоші спілкування», яку свого часу досить образно підкреслював А. де Сент-Екзюпері. Новий спосіб життя, який сьогодні формується, вносить істотні зміни в систему життєвих цінностей та ідеалів, спотворює одвічні уявлення про щастя, любов, дружбу. І недарма окремі письменники-фантасти змальовують майбутнє нашої планети як світ роботів, що підкорили і примусили слугувати собі людей, які свого часу їх створили. Цілком очевидно, що у найближчій перспективі нам не загрожує завоювання Землі роботами, але більш реальною уявляється перспектива перетворення людини на своєрідного бездушного робота, який майже не відчуває потреби у спілкуванні.

І небезпека тут криється ще й у тім, що спілкування, за великим рахунком, з давніх-давен зводилось до розв'язання двох взаємопов'язаних між собою, хоча і різноспрямованих завдань. Перше з них полягало у прагненні отримати допомогу з боку людини, спілкування з якою було зумовлене зверненням по допомогу, а друге – у готовності й прагненні надати допомогу людині, яка відчувала в ній необхідність і очікувала її. Сьогодні ж люди все менше й рідше готові надати допомогу іншій людині, а вона, у свою чергу, все частіше вже навіть і не звертається по допомогу і, не розраховуючи на неї, віддають перевагу спробам самій долати складні проблеми, що час від часу спіткають її.

Нові аспекти у цілі й характер спілкування сучасної людини вносять процеси глобалізації практично всіх сфер суспільного життя. Вони певною мірою нівелюють його національно-культурні й ментальні особливості. З одного боку, глобалізація сприяє розширенню комунікації і культурному взаємозбагаченню, спрощує можливості взаєморозуміння і взаємодії між представниками різних країн і народів. З іншого ж боку, своєрідна так звана вестернізація, або американізація способу життя і спілкування веде до втрати неповторності культури кожного окремого етносу. Не випадково сьогодні Організація Об'єднаних Націй у галузі освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) так гостро ставить питання про екологію культури, про необхідність збереження мовного і культурного розмаїття нашої планети. Вважається, що втрата мови і культури навіть якогось одного невеличкого етносу наносить непоправної шкоди цьому розмаїттю.

Українська філософська думка має глибокі й давні традиції, чітку гуманістичну спрямованість. Серед багатьох її славетних представників чільне місце належить Григорію Савичу Сковороді, чий 300-річний ювілей готується відзначити світове **філософське співтовариство. Цілком природно, що ми не можемо стояти осторонь цієї**

знаменної події. З нагоди ювілею у нашому журналі буде постійна рубрика, присвячена величній постаті нашого видатного земляка, його творчій спадщині та впливу його ідей на філософські розвідки сучасних дослідників. Йдеться перш за все і про значення поглядів Г.С. Сковороди для подальшої розробки проблем людського спілкування та його філософських аспектів.

Ми щиро сподіваємось, що той глибокий і всебічний філософський аналіз такого складного і надзвичайно цікавого феномену, яким виступає людське спілкування, вільний і неупереджений обмін думками і поглядами на сторінках нашого журналу сприятиме не тільки проясненню його сутності. Хотілося б, щоб наші автори і читачі викристалізували своє бачення проблем сучасного спілкування і шляхів повернення йому кращих рис людяності, відтворювали ставлення до міжособистісного спілкування як до однієї з найважливіших життєвих цінностей. Такий аналіз, у свою чергу, істотно допомагав би їм у їхній практичній навчально-виховній роботі прищеплювати своїм вихованцям культуру спілкування, формувати у них розуміння логіки й етики спілкування.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що в процесі комплектування статей для журналу буде головним змістовна наповненість, перспективність рекомендацій щодо поліпшення спілкування. На сторінках журналу можуть виступати представники різних філософських течій і різних країн. Ми будемо прагнути і до мінімальної редакційної правки представлених матеріалів. Принциповою буде тільки позиція редакційної колегії стосовно укріплення наукової солідарності, розповсюдження ідей ЮНЕСКО, діалогу культур, захисту національних інтересів, духовної і культурної спадщини України.

Така цілеспрямована діяльність журналу, його авторів і редакційної колегії активно сприятиме, на наше переконання, глибокому і всебічному обговоренню і розробці актуальних проблем спілкування. Це має бути своєрідне спілкування з проблем комунікації, спрямоване як на подальший розвиток його розуміння, так і на формування й прищеплення молоді культури спілкування та на її удосконалення.

В. Г. Кремень, голова координаційної ради,

С.О. Заветний, головний редактор журналу,

О.С. Пономарьов, відповідальний секретар

редакційної колегії